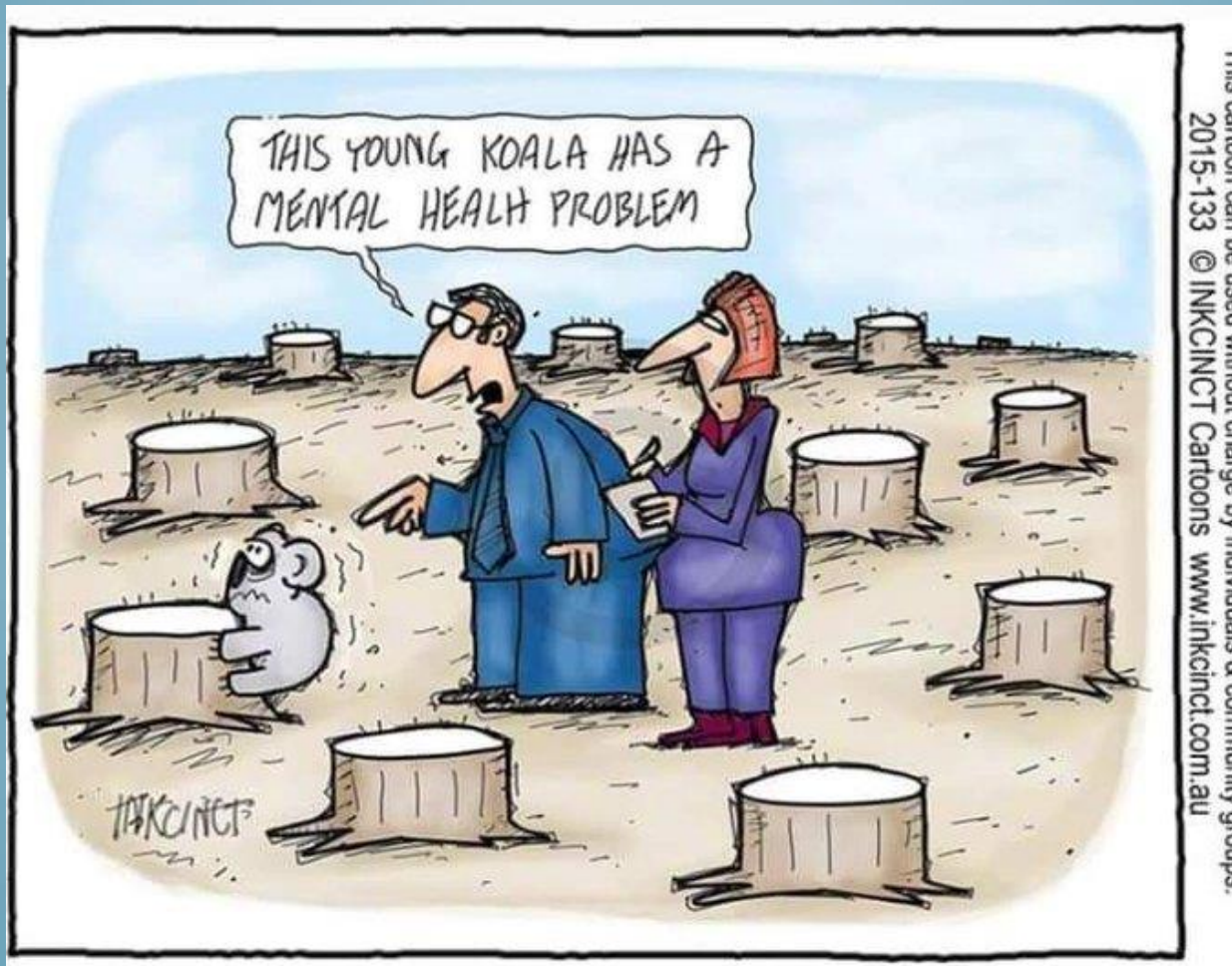

De orthopedagoog als advocaat voor het kind

Heeft 1-5 kinderen hulp nodig bij gezond en veilig opgroeien?

The Spectator Index @spectatorindex · 18 u
Best countries to raise children, 2018.

1. Denmark
2. Sweden
3. Norway
4. Finland
5. Canada
6. Netherlands
7. Switzerland
8. New Zealand
9. Australia
10. Austria

U.S. News & World Report

Haka

Nieuw-Zeeland – Wales
Rugby World Cup 2019

De orthopedagoog: een bittere noodzaak

“omdat andere wetenschappelijke disciplines gegeven hun aard onvoldoende oog hebben voor hulpverlening bij stagnerende opvoeding is orthopedagogiek een bittere noodzaak”

AD VALMAS 22 APRIL 1999

Pedagoog Piet de Ruyter neemt afscheid van de VU

‘Kinderen zijn niet geschikt als uitdaging’

Piet de Ruyter nam vrijdag 16 april, precies op zijn 61ste verjaardag, afscheid van de VU na ruim een kwart eeuw hoogleraar orthopedagogiek te zijn geweest. Echt vrolijk is hij niet. “Helaas is de hulpverlening aan kinderen en opvoeders in problemen de afgelopen decennia niet veel vooruitgekomen.”

Dirk de Hoog

Waarom werd u pedagoog?

De Ruyter: “In de vierde klas van de lagere school had ik een onderwijzer, meester Smit, die heel mooie verhalen kon vertellen. Ik hoor hem nog uitspreken hoe Martin Luther zijn stellingen op de kerkleer van Wittenberg spijkende, ‘Boem, boem, boem’. Onderwijzer worden, dat wilde ik ook. Dus ik ging naar de kweekschool, zoals dat toen nog heette.

Min eerste baan was op een dorps-schooltje. Eén leerer per klas kwam daar het hoofd van de H.O.-school, oerleerling noemden we dat de school voor de debliechten, uit de naburige stad langs. ‘Of we nog merkwuurlijke kinderen hadden?’ Die kinderen onderzocht hij. Aan het einde van de dag zat hij welke kinderen hij meenam.

Er zat toen een jongen op die school met wie het niet zo goed ging. Maar de directeur van de H.O.-school nam hem niet mee, want met z’n versnand was niks mis. Ik kreeg de taak om iets met die jongen te proberen, maar ik kreeg geen contact. Hij had autistische trekken, zouden we nu zeggen. Ik raakte gebold door de vraag hoe je meer voor zulke kinderen zou kunnen doen. Toen ben ik pedagoog gaan studeren. Omdat ik nu een gereformeerd nest kwam, ging ik naar de VU.”

Ondervijzer bent u altijd om heeftje gebeten, want u bent in 1997 uitgenompen tot Doctus van het Jaar aan de faculteit. Bent u daar trots op?

“Ja zeker. Ik vind het onderwijs op de universiteit vaak toch wat onderbedeeld. Onderzoek heeft prioriteit. Ik heb altijd dicht bij de studenten willen staan, ze echt willen raken en betrokken maken bij het vak. Daar deed ik ook onorthodoxe dingen voor. Mensen hebben de neiging snel in tweedelingen te denken, zoals arm en rijk.

Zo ligt het ook bij opvoeders. Sommigen zijn heel goed in staat de juiste opvoeding te geven, anderen kunnen zelfs de eenvoudigste opvoedingstaken niet aan. Vamuit de pedagogiek gezien gaat het erom of de interactie tussen te doen. Ik vergelijk ons soms met doktoren die ooit niets beter wisten dan maar een ader te laten. We weten wel in algemene zin aan welke condities hulpverlening moet voldoen, maar we weten niet precies hoe we die in erg op tegen als mensen kinderen willen omdat ze toe zijn aan een nieuwe uitdaging. Ga dan in Nepal wandelen of zoets. Kinderen zijn niet geschikt als uitdaging. Ze vragen zorg en zijn niet altijd leuk. Uit verkeerde motie-

Piet de Ruyter: “Uit verkeerde motieven kinderen nemen kan tot veel teleurstelling leiden.”

Yvonne Compier - RUC/VU

Zover – afscheidsrede hoogleraar orthopedagogiek Piet de Ruyter

Hiërarchie in de jeugdhulp

- Kinder- en jeugdpsychiater
- (neuro-)Psycholoog
- Orthopedagoog
- Maatschappelijk werker

Kritiek: bij het toeschrijven van probleem aan het kind – zoals gangbaar in een psychiatrische benadering – blijft de dynamiek van het opvoedingsprobleem buiten beeld.

De orthopedagoog en de DSM

- *'slechts 4% van de DSM-5 categorieën is voldoende betrouwbaar. Er is geen biologische test beschikbaar. Het gevolg is dat mensen een diagnose en medicatie krijgen, gebaseerd op de subjectieve interpretatie van de vage criteria van een niet-valide systeem'*

Rapport Hoge Gezondheidsraad
België (2019)

Hulpverleningsparadigma: stagnerende opvoeding

Een orthopedagogisch perspectief op opvoedings- en ontwikkelingsproblemen

‘basis-orthopedagoog’

dienst, een contract met alle gemeenten in haar regio, een oplossing had voor de administratieve lasten en eerst en vooral dicht bij de inhoud van haar vak bleef. Binnenkort maken we de pilotbijeenkomst bekend, waarin zij haar kennis en inzichten gaat delen. **Xavier Moonen lichtte te historie van de naam ‘basisorthopedagoog’ toe. Met de kennis en het inzicht van nu hadden we niet meer voor die naam gekozen; die doet te weinig recht aan de kennis en vaardigheid van deze categorie professionals.** En verder kan ik uit eigen ervaring vertellen dat er prachtige workshops waren; ik volgde die over kindermishandeling en over (de kinderwens van) ouders met een verstandelijke beperking. Waarvan overigens een derde van de betreffende ouders het goed doet. Vanwege hun

Naam ‘basis-orthopedagoog’ doet ‘te weinig recht aan kennis en vaardigheid’

Pedagogiek: te stoornisgericht

Micha de Winter:

denk dat dit een heel stuk beter kan. De academische pedagogiek is zichzelf de laatste twee decennia steeds meer als een individuele gedragswetenschap gaan profileren, eigenlijk als een soort opvoedingspsychologie. Daarnaast is het vakgebied ook steeds klinischer geworden. We zijn ons vooral op individuele problemen en stoornissen gaan richten. Sterker nog, je zou kunnen zeggen dat de pedagogiek een onderdeel is geworden van onze enorme neiging tot problematisering die ervoor zorgt dat steeds minder kinderen en volwassenen 'normaal' zijn.

Uit: Pedagogiek Over Hoop (2017) - afscheidsrede Micha de Winter, hoogleraar Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Orthopedagogiek, ontwikkelingspsychologie en kinderpsychiatrie: gelijkwaardige disciplines

- *Wat vraagt dit kind en hoe kunnen ouders dit kind zo goed mogelijk opvoeden/grootbrengen, hoe kunnen leerkrachten dit kind onderwijzen?*
- *Wanneer benoem je een ontwikkeling als afwijkend, wat zijn de belemmeringen?*
- *Is het kind de drager en de veroorzaker van het probleem?*

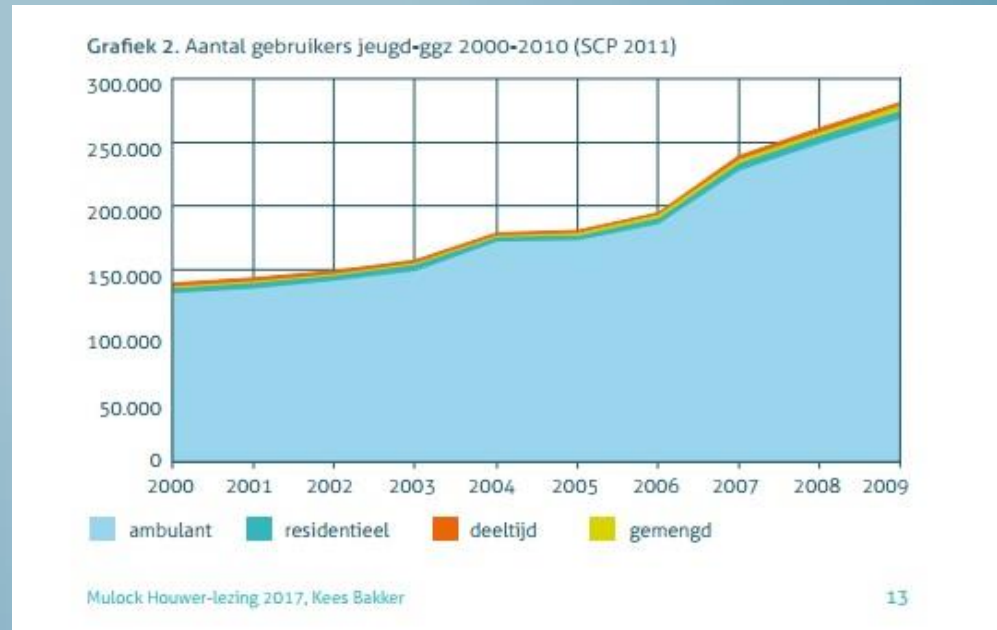
Uit: Gedragsproblemen

**Jan Dirk van der Ploeg, hoogleraar
orthopedagogiek**

1-5 kinderen heeft hulp nodig bij het opgroeien?

Groei jeugdhulp:

- 1999: 200.000
- 2018: 415.000

Saillant gegeven: ‘er zijn veel meer kinderen die zorg krijgen dan dat er kinderen zijn die volgens bevolkingsstudies problemen zouden hebben die professionele zorg nodig maakt: 2-5%’ (Hermanns 2013)

Groei van de jeugdhulp (j-ggz en jeugdzorg): vooral lichte opvoedingsproblemen

- *Probleem: onnodig herdefiniëren van problemen bij opgroeien en opvoeden als psychopathologie*

De oplossingen verschoven van **helpen bij het opvoeden en leren** naar **behandelen van ziekte, stoornis, tekort, beschadiging, achterstand van kinderen, jongeren en/of ouders**

GGZ - Zitten blijven of overgaan?
Jo Hermanns (2016)

Te dominant biomedisch model

- **ADHD:** 4,5 % kinderen Ritalin → verviervoudiging
- **Autisme:** 3% kinderen -> wereldwijd ca 1%
- **Depressie:** 70% stijging antidepressiva kinderen 13-18 jaar
- **Dyslexie:** 12% kinderen meer tijd op examens
- ...

Heeft 10% kinderen een ernstige psychische stoornis?

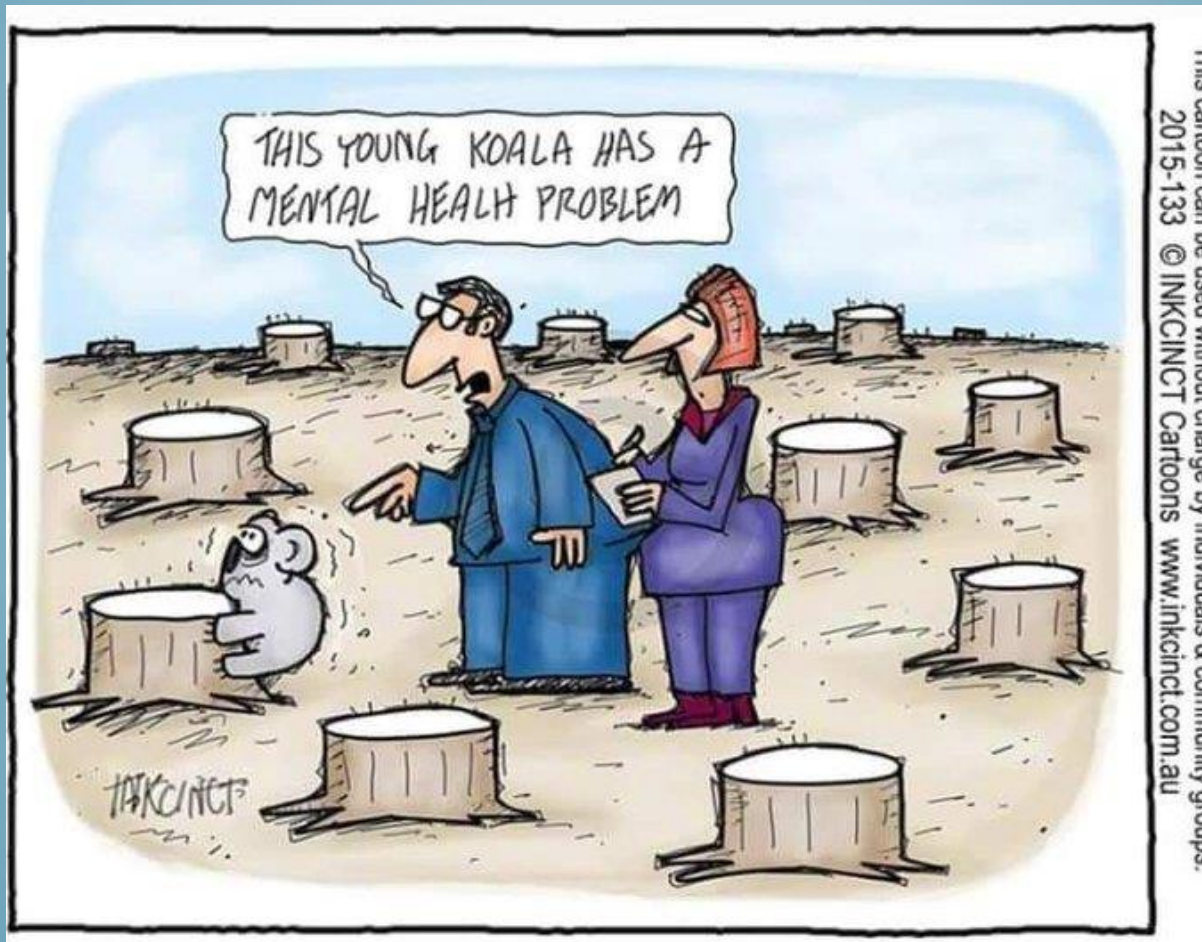
Factcheck: nee

Medicalisering van de opvoeding

- Helpt leerlingen ervaart ordeproblemen in de klas: voor concentratieproblemen naar speciaal onderwijs?
- ‘Diagnose’ huilbaby?
- Infant Mental Health Specialist bij financiële zorgen opvoeders?

Normaliseren in plaats van problematiseren

De orthopedagoog: een bittere noodzaak

“omdat andere wetenschappelijke disciplines gegeven hun aard onvoldoende oog hebben voor hulpverlening bij stagnerende opvoeding is orthopedagogiek een bittere noodzaak”

Paradigmaverschuiving jeugdhulp nodig

- Stagnerende opvoeding als vertrekpunt voor hulpverlening ipv het vermoeden van een stoornis

‘basis-orthopedagoog’ doet geen recht aan jullie kennis en vaardigheid, maar als orthopedagogen zijn jullie wel de basis voor een gezonde, goed functionerende jeugdhulp

Dank voor jullie aandacht

Home Hans Koppies Contact

PEDAGOOGLE

OVER KINDEREN: OPVOEDING, ONDERWIJS, HULPVERLENING

Zoeken zoeken

[Twitter](#) [Facebook](#) [LinkedIn](#)

The image shows a close-up of a child's hands playing a game of chess. The chessboard is wooden with a black and white checkered pattern. The pieces are made of wood and are shaped like various animals, including giraffes, zebras, and elephants. The child is in the process of moving a piece. The background is a light-colored wooden surface.

Hans Koppies

www.pedagoogle.com